

”Det finns mycket att lära av ett folk i nära kontakt med naturen”

Sheila Watt-Cloutier om varför politiker måste lyssna på det inuitiska folket

Aret var 2007 då USA:s före detta vicepresident Al Gore fick äran att ta emot Nobels fredspris för sina insatser i klimatfrågan. Den norska Nobelkommitténs val av pristagare blev, i likhet med årets beslut att ge den amerikanske presidenten Barack Obama fredspriset, tämligen omstritt. Al Gores intentioner ifrågasattes av kritiska röster och han anklagades för att inte leva som han lär. Med på listan över nominerade, samma år som Al Gore, fanns även en klimataktivist som enligt egen utsago personligen bevittnat klimatförändringarnas ödesdigra effekter.

Sheila Watt-Cloutier tillhör det inuitiska folket och är uppvuxen i det arktiska klimatet i norra Kanada, vilket är hårt ansatt av klimatförändringarna. Enligt henne så är det inte bara miljön som har påverkats utan hela det inuitiska folket och kulturen. Bland annat så är självmord hos unga inuiter ett ständigt växande problem som hon menar är tätt sammankopplat med klimatproblemen och den vittrande kulturen. Sedan 1995 har Sheila Watt-Cloutier representerat det inuitiska folket politiskt på både regional, nationell och internationell nivå, och hon har länge försökt göra politikerna uppmärksamma på det inuitiska folkets situation.

– Om politikerna förnekar klimatförändringarna, vem ska då se efter det folk som har bidragit minst till dessa och fått lida mest av effekterna? Vi vill att politikerna ska ha det som händer i de arktiska samhällena i åtanke när de tar beslut rörande klimatet, sade hon under sitt besök på de Mänskliga Rättighetsdagarna i Stockholm tidigare i höstas, då Arbetaren Zenit träffade henne.

2005 kom resultaten av en forskningsstudie som bland annat sade att inuiternas jaktkultur antagligen inte kommer att överleva klimatförändringarna. Till följd av denna lade Sheila Watt-Cloutier och 62 ytterligare inuiter fram en juridisk begäran, till den Interamerikanska kommissionen för mänskliga rättigheter, där man krävde att USA skulle ställas till svars för kränkningar av det

inuitiska folkets rättigheter genom sin ovilja att minska utsläppen av växthusgaser.

– Det var svåra tider eftersom USA hade en regering som fullständigt förnekade att klimatförändringarna ens inträffade. Vi motarbetades hela tiden. Möten resulterade inte i något och viktiga processer fördröjdes, så vi insåg att det bästa sättet att få länder att förstå allvaret i klimatfrågan var att koppla klimatförändringarna till mänskliga rättigheter, eller snarare kränkningarna av dem, berättar hon.

– Syftet var att nå ut, att utbilda. Det var en politisk strategi som fungerade till viss del, även om begäran avsågs. Både regeringar och industrier har sedan dess åtminstone börjat förändra vad de gör och hur de ser på saker, fortsätter hon.

Upplever du att även USA har förändrat sin syn på frågan?

– Ja det gör jag. President Barack Obamas största utmaning just nu är att lyckas få igenom sina förslag i kongressen och senaten. Men utifrån det han har sagt under bland annat möten med Danmark, att han behöver mer tid, så tror jag att det är vad han försöker göra.

– Även om det är väldigt svårt för honom just nu, med tanke på hur systemet är uppbyggt, så har han tänkt rätt i många avseenden.

För att åstadkomma tillräckliga klimatåtgärder så måste alla länder nå en gemensam överenskommelse, har du sagt. Tror du att vi närmar oss en sådan?

– Jag trodde att vi gjorde det och att Köpenhamn skulle bli platsen för en sådan, men nu är det svårt att förutse vad som kommer att hända. Det talas ju tyvärr om ett icke-juridiskt bindande avtal. Det är viktigt att avtalet blir just bindande eftersom alla regeringar då måste återvända till sina respektive länder och ta tag i de åtgärder som krävs, det blir som en hemläxa.

Du gör klimatfrågan konkret genom att beskriva dess effekter på människor snarare än på bara miljön. Varför fokuserar du på den dimensionen?

– Folk är vana vid att läsa eller höra om

Från politiker till klimataktivist

För tre år sedan lämnade Sheila Watt-Cloutier organisationen Inuit Circumpolar Council, ICC, efter att ha varit invald i den under elva års tid på olika positioner. Hon har sedan dess fortsatt att företräda det inuitiska folket genom att resa runt i världen och berätta deras historia för olika publikationer, men klassas nu även som en framstående klimataktivist.

För närvarande skriver hon en bok med titeln *The Right to be Cold*, där allt som hon har föreläst om under många år samlas och resonemangen utvecklas. Boken behandlar klimatproblemen ur det mänskliga rättighetsperspektiv som hon har tillfört frågan, men i första hand handlar den om den inuitiska kulturen, den inuitiska historien, vad folket har gått igenom och vad klimatförändringarna betyder för dem.

forskningsrapporter som säger att isen smälter, eller att snön försvinner. Många är väldigt känslomässigt fränkopplade när det gäller den här frågan, för vem kan relatera till is eller snö?

– För oss inuiter representerar is och snö liv. Vi är beroende av dessa för vår kulturella överlevnad. För oss är det här en fråga som rör människorna, en fråga som rör både familjen och samhället. När jag pratar om dessa problem försöker jag berätta historier om människor så att de som lyssnar får ökad förståelse för klimatförändringarnas effekter, så att de förstår att de har en roll att spela och att det finns en plats för dem i den här debatten. Debatten tillhör inte bara politikerna, byråkraterna, ekonomerna eller forskarna.

Är det svårare att få politiker att uppmärksamma klimatfrågan än folket?

– Det är mycket svårare eftersom politiker är känslomässigt distanserade. När de behandlar frågan är de alltid strikta politiker i första hand, snarare än pappor, mammor eller invånare i ett samhälle, som de

kanske är privat. De går aldrig utanför sin specifika roll som förhandlare å partiets vägnar, eller å regeringens vägnar.

Hur avspeglas det förhållningssättet i hur politikerna behandlar och diskuterar frågan?

– Diskussionen handlar mest om ekonomi och effektivitet. Allt prat om höga kostnader gör att politikerna inte vågar ta några risker, men vi har nått ett så allvarligt skede att risker måste tas.

– Dessutom verkar inte politikerna inse hur mycket klimatförändringarna kommer att kosta. Det handlar om dyra skador från orkaner, torka och översvämningar, för att inte tala om kostnaderna för att förflytta människor från drabbade områden. Kostnaderna för att inte göra något kommer att överstiga de för att vidta åtgärder.

Du har flera gånger sagt att du upplever att många människor har förlorat kontakten med naturen. Vad kan världen lära sig av inuiterna?

– Jag tycker att det finns väldigt mycket att lära av ett folk som har fortsatt leva i nära kontakt med naturen, till jakt, till naturens kretslopp och rytm. För det första så kan man lära av våra erfarenheter av de klimatförändringar som pågår hos oss. Vi är en tidig varning, en form av vaktpost som försöker berätta för världen vad som snart kommer att hända även med resten av planeten.

– För det andra så finns det mycket att lära av jaktkulturen, som är väldigt missförstådd. En jägare är lugn, fokuserad, strategisk och driven eftersom både familjerna och samhället är beroende av att jägaren kommer tillbaka med mat. Så när barnen lär sig jaktprocessen lär de sig samtidigt att respektera naturen, att vara lugna, fokuserade, modiga och att de måste ta risker. Det handlar om överlevnadsbaserade risker, inte självdestruktion. Alla dessa egenskaper leder till gott omdöme och ett hållbart levnadssätt som utan problem kan överföras till den moderna världen.